

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

§. I. De Oratione Dominica. Ostenditur ex Patribus dignitas, utilitas, & efficacia hujus orationis. Petitionum ordo, & congruentia ex D. Thoma, Quinam possint hanc orationem ritè ac jure recitare. ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

particulas minutissimè dividant, & investigent. Hoc moris usurpandum mihi est in præsentiarum. Cum enim hæctenus majores Officii divini partes, horasque diurnas, atque nocturnas rudi, ac retuso ingenii mei gladiolo minutatim dissectas, tuæ, Lector, considerationi exposuerim; jam res ipsa nos admonet, ut de minoribus particulis, quibus unumquodque officium componitur, accuratam quoque tractationem instituam. Sed in tanta rerum sylva, quæ velut agmine facto sese offert ad dicendum, unde ordiar, aut ubi desinam? Vt enim omnia velle prosequi nimis prolixum erit: ita vereor, ne quædam relinquere incuriæ, & errori adscribatur. Dicam igitur compendio, quæ magis convenientia videbuntur, & cum viam fecero lectoris industriæ, multa prætermittam. Ordinem servo, quem ipse horarum usus suggerit, paucis dumtaxat doctrinæ gratia immutatis. Sunt autem hæc capita, de quibus sigillatim differendum est. De Oratione Dominica, Angelica salutatione, & Symbolo Apostolorum: De horarum initio, de signo Crucis, de Gloria Patri, Alleluia, Invitatorio, Hymnis, Antiphonis, Psalmis, Canticis, Versibus, Lectionibus, Responsoriiis, Capitulis, & Collectis: de Symbolo Athanasii, de Lectione Martyrologii, de Precibus, & Suffragiis, atque de fine Officii.

§. I.

DE ORATIONE DOMINICA.

Ostenditur ex Patribus dignitas, utilitas, & efficacia hujus orationis. Petitionum ordo, & congruentia ex D. Thoma. Quinam possint hanc orationem ritè, ac iure recitare. Quoties, & quo ritu in divinis Officiis recitetur.

1. **N**ulla Oratio Dominica dignior, nulla utilior, nulla efficacior. Nam, ut ait eloquentissimus

(a) Cyprianus, Quæ potest magis spiritualis esse oratio, quam quæ à Christo nobis data est, à quo nobis & Spiritus S. missus est; Quæ vera magis apud Patrem precatio, quam quæ à Filio, qui est veritas, & de ejus ore prolata est? Ut alitet orare quam docuit non ignorantia sola sit, sed & culpa, quando ipse posuerit, & dixerit: *Rejiciis mandatum Dei, ut traditionem vestram statuatis.* Oremus itaque sicut magister Deus docuit. Amica, & familiaris oratio est Deum de suo rogare, ad aures ejus ascendere Christi orationem. Agnoscat Pater Filii sui verba, cum precem facimus. Qui habitat intus in pectore, ipse sit & in voce. Et cum ipsum habeamus apud Patrem advocatum pro peccatis nostris, quando peccatores pro delictis nostris petimus, advocati nostri verba ponamus. Nam cum dicat, quia quodcunque petieritis à Patre in nomine meo, dabit vobis: quanto efficacius impetramus quod petimus, si petamus ipsius oratione? Hactenus Cyprianus, & ante ipsum (b) Tertullianus, Deus solus, ait, docere potuit, ut se vellet orari. Præstat igitur cæteris hæc oratio ob summam auctoris eminentiam, & dignitatem. O quam fidelis, inquit S. (c) Chromatius, & beata nobis hæc oratio est, cujus ordinem nobis doctor vitæ, ac magister cælestis instituit! Quam beati etiam non esse possumus, si hæc orationis Dominicæ verba non tantum efficio oris, sed fidelissimo conversationis actu servemus! Præstat etiam gratissima brevitatis simplicitate, ratione cujus facilius dicitur, melius retinetur, frequentius iteratur, minus fastidit orantem, ut Doctor (d) Irrefragabilis sapienter advertit. Docuit autem nos Christus breviter orare, teste (e) Chrysologo, qui citò vult postulata præstare. Perfectione item antecellit, atque sæcunditate, quia

a Cyp. Serm. de Orat. Dominica. b Tertull. l. de orat. c Chrom. conc. 2. in Math. a Alex. Alensis 4. par. 9. trac. 2. §. 4. e Chryl. Serm. 67. August. Ser. 182. de temp.

ut notat Augustinus, compendiosis verbis omnes species orationis comprehendit, quibus Deum interpellamus, aut pro appetendis bonis, aut pro vitandis malis, aut pro delendis commissis: Addit (f) Tertullianus, quod quantum substringitur verbis, tantum diffunditur sensibus. Neque enim propria tantum orationis officia complexa est, venerationem Dei, aut hominis petitionem; sed omnem pene sermonem domini, omnem commemorationem disciplinæ, ut revera in hac oratione Breviarium totius Evangelii comprehendatur. Præstat deum utilitate, & efficacia. Spem habemus, inquit (g) Augustinus, obtinendæ causæ nostræ, quando talis Iurisperitus nobis preces dictavit. Hac oratione levia, & quotidiana peccata deleri docet post Augustinum niuis (h) Cæsarius Arelatensis, si compuncto corde, & animo contrito recitetur. Hanc memoriter sciri, & quotidie frequentari à fidelibus præcipiunt sacri (i) Canones. Rursum sententia (k) Augustini est, Quamlibet alia verba dicamus, nihil aliud dici, quam quod in ista Oratione positum est, si rectè, & congruenter oramus. Idè Thomas (l) Aquinas magna mens Theologorum hanc magni doctoris sequutus sententiam septem petitionibus dictæ orationis omnia necessaria contineri hac ratione demonstrat.

II. Certum est orationem desiderii nostri apud Deum fidissimam interpretem esse. Omne autem desiderium primo in finem, tum in ea quæ sunt ad finem tendere solet. Finis noster Deus est, quem præcipuo affectu diligimus in seipso, idèque, petimus gloriam ejus, cum dicimus, *Sanctificetur nomen tuum*, ut ab omnibus videlicet cognoscatur, timeatur, ametur, colatur, & laudetur. Deinde nosiplos diligi-

f Tertull. de orat. g August. Hom. 42. inter 50. Id. lib. 21. de civit. Dei cap. 27. Et Ench. ad Laur. cap. 71. h Cæsar. Hom. 1. i Clem. Rom. Const. Apost. lib. 7. c. 25. sexta synod. Constantinop. cap. 7. k Aug. epist. 121. ad Probam. l D. Thom. 2. 2. q. 83. art. 2.

mus in Deo ejus gloria perfrui cupientes, propterea subiungimus, *Adveniat regnum tuum.* Ad hunc ultimum finem dupliciter ordinamur, per se, & per accidens. Et per se quidem ad meritum beatitudinis principaliter facit obedientia legis, instrumentaliter verò panis spiritualis, & corporalis. Quoad primum oramus, ut fiat voluntas Dei *Sicut in cælo, & in terra*: ut eadem promptitudine, qua Angeli, & Sancti in cælo, ita nos in terris Domino serviamus. Quoad secundum, *Panem nostrum quotidianum*, omnia scilicet subsidia ad vitam tam animæ quam corporis tuendam necessaria; *hodie*, id est toto tempore peregrinationis nostræ flagitamus. Media autem per accidens remotiones malorum sunt. Peccatum omnium malorum maximum est, à quo liberari ante omnia petimus dicentes, *Dimitte nobis debita nostra.* Sunt & tentationes variæ, quæ nos impediunt, ne Dei præcepta servemus: rogamus igitur, ne Deus permittat ab illis nos superari: sed ita nobis semper assistat, ne unquam succumbamus. Sunt tandem mala præsentia vitæ hujus amaritudines amarissimæ, quæ nos vexant, & ad peccatum inducunt, impediuntque majus bonum, majorem scilicet cum Deo unionem: atque hæc incommoda, & detrimenta in postrema petitione deprecamur.

M E T R V M XXXVII.

F *Allor? au excelso nemorosi è vertice montis
Me Deus ipse vocat?
Orantes, inquit, penetrabilia claudite cordis,
Sit procul omne nefas.
Nam Pater è clara nitidi caligine cæli
Abdita cuncta videt.
Sit modus hic precibus, longo sermone loquaces
Non amat ille vivos.
Summe parens hominum, solio qui celsus olympi
Conteris astra pede:*

*Sit tibi laus, nomenque tuum venerabile pronus
Orbis ubique colat.*

*Magna triumphantis veniant citò regna cohortis,
Imperiumque poli.*

*Angelicis sociata choris genes jura sequatur,
Quae tibi cumque placent.*

*Da nobis hodie panem, da pabula; gentes
Ne premat atra fames.*

*Fratribus offensas ut nos dimittimus, & tu
Omne remitte scelus.*

*Hofis tartarei victos succumbere iniquis
Ne patiare dolis.*

*Sed cunctis releuet praesentibus, atque futuris
Nos tua dextra malis.*

III. Hanc Orationem, ut Isidorus (*m*) Pelusiota ad Eutoniam Diaconum scribit, illi soli ritè, ac jure recitare poterunt Deum Patrem appellantes, qui filiorum Germanam indolem ostendunt. Illi poterunt dicere, *Sanctificetur nomen tuum*, qui nihil scelerati committunt. Illi & hoc, *Adveniat regnum tuum*, qui ea fugiunt, quae Tyranno voluptatem pariunt. Illi & hoc, *Fiat voluntas tua*, qui ipsis factis huic se operam dare declarant. Illi etiam, *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*, qui luxui ac deliciis nuntium remiserunt. Illi & hoc, *Dimitte nobis debita nostra*, qui veniam iis tribuunt, qui in ipsos deliquerunt. Illi & hoc, *Ne nos inducas in tentationem*, qui neque semetipsos, neque alios in eam conjiciunt. Illi & hoc, *Libera nos à malo*, qui cum Sathana perpetuum, & irreconciliabile gerunt bellum. Illi denique verè dicere poterunt, *Quia tuum est regnum, & potentia, & gloria*, qui ad ipsius verba contremiscunt, eaque re, & opere ostendunt. Non enim tantum efficere valet ipsa hujus precationis notitia, quantum mores, & vita precantis. Hæc & alia multa scitu dignissima Isidorus. O verè cœlestis Oratio, exclamat (*n*) Au-

m Isid. Pel. l. 4. ep. 24. *n*. Aug. Serm. 126. de temp.

gustinus, quæ tota est Oratio. Nam si singula verba, prout sunt, latius tractare voluerimus, dies antequam sermo deficiet. De Orationis hujus sacramento necessitate nos commentandi Cyprianus vir sanctæ memoriæ liberavit, ut scribit (o) Hilarius Pictaviensis. Sed & alii Patres, ac scriptores gravissimi eandem explicarunt, nimirum Tertullianus *libro de Oratione*, Gregorius Nyssenus *Orationibus quinque de eadem*, Cyrillus Hierosolymitanus *catechesi quinta*, Chromatius Episcopus Aquileiensis *concione secunda in Matthæum*, Augustinus, *lib. 2. de Sermone Domini in monte*, *libro item 2. de dono perseverantiæ*, & *in quibusdam sermonibus de tempore*, Ambrosius *lib. 5. & 6. de Sacramentis*, Hieronymus *lib. 3. Dialogorum adversus Pelagianos*, Chrysostomus *tomo 5. Hom. de eadem*, Cassianus *collat 9. quæ est prima Abbatis Isaac*, Chrysologus *serm. 67. & seq.* Bernardus *serm. 6. in Quadragesima*, Stephanus Eduensis *libro de Sacramento altaris*, Bonaventura *in initio tomi 2.* Henricus Harphius *lib. 1. mysticæ Theologiæ cap. 43.* Interpretes Evangeliorum *ad caput 6. Matthæi, & 11. Lucæ.* De eadem tractatum scripsit Ægidius Romanus. Sedulius *libro secundo carminum Paschalisum*, hanc ipsam versu heroïco explicavit. Eiusdem Paraphrasis anagogica habetur in *mystica Theologia Henrici de Palma* inter opera D. Bonaventuræ diffusè, devotè, & elegantè. Tandem, ut alios innumeros prætermittam, eam sublimiter, ac mysticè *tomo primo operum* explicavit Baptista Vernacia sanctimonialis magni spiritus, ac profundæ doctrinæ Ordinis Canonicorum Regularium.

I V. His præmissis de præstantia, & necessitate sacrae hujus Orationis, jam videndum est cur toties in publicis Ecclesiæ precibus repetatur. Mos Apostolorum fuit, teste magno (p) Gregorio, ad ipsam solam oblationis hostiam consecrare: de qua re elegantissimè dis-

o Hilar. can. 5. in Matth. p Greg. l. 7. indic. 2. epist. 64.

ferit proferens nova & vetera Theoph. Raynaudus lib. de prima Missa sec. 2. c. 4. Idem asserit (9) Hieronimus his verbis. Docuit Christus Apostolos suos, ut quotidie in corporis illius sacrificio audeant dicere: *Pater noster qui es in caelis*. In Officio autem divino tribus modis repeti solet, in principio, in medio, & in fine: idque vel submissa omnino, & secreta voce; vel alta prorsus, & clara; vel partim tacita, partim elata. Et aptè quidem ab hac Oratione initium sumitur Officiorum, ut ab actis ejus virtute muscis morientibus mens tranquillior facta ad pangendas Dei laudes præparetur, & devotionis suavitatem non amittat. Aptè in medio usurpatur, quia totius Psalmodiæ brevem continet anacephalæosim. Aptè item in fine, ne ille hostis antiquus semen bonum Verbi divini, quod in Officii recitatione seminatum est, rapiat de corde nostro, & conceptum à facie Domini spiritum ardoris fumosis concupiscentiæ flammis extinguat. Quandoque verò submissa dicitur voce, ut interna cordis humilitas erga eum significetur, qui solus scrutator est cordium; simulque intelligamus non in clamore vocis, sed in puritate cordis, & compunctione lacrymarum nos exaudiri. Quandoque tacita, & in fine clara voce pronunciatur, idque propterea fit, ut palam ab omnibus communi consensu confirmetur, quod unusquisque oravit sub silentio. Orant singuli pro omnibus, orant omnes pro singulis, ut fiat quod scriptum est: *Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua*. In Laudibus autem, & Vesperis ritu monastico clara semper voce dicitur à Prælato, sive à Sacerdote, quem ritum sequitur Romana Ecclesia in Adventu, & Quadragesima: tum quia omnibus modis laudanda Dei bonitas est; tum quia publica est, & communis omnium postulatio; tum quia unitatis, & pacis hac solemnī recitatione admonemur, quam cum omnibus habere debemus, si cupi-

9 Hier. l. 3. Dial. adv. Pelagian.

mus exaudiri. Sententia Domini est: (r) *Cum stabitis ad orandum, dimittite si quid habetis adversus aliquem, ut & Pater vester, qui in cœlis est, dimittat vobis peccata vestra.* Hinc sapienter Monachorum (s) magister; Planè, inquit, agenda matutina, vel vespertina non transeat aliquando, nisi in ultimo ordine Oratio Dominica omnibus audientibus dicatur à Priore propter scandalorum spinas, quæ oriri solent, ut conventi per ipsius Orationis sponsonem, qua dicunt: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris,* purgent se ab hujusmodi vitio. Cæteris verò agendis ultima pars ejus orationis dicatur, ut ab omnibus respondeatur, *Sed libera nos à malo.* Noverat prudentissimus pater vix fieri posse, quin aliquando in agro dominico superfeminaret zizania inimicus homo; idè reconciliari dissidentium fratrum animos voluit initio & fine diei per solemnem jam dictæ orationis recitationem, satis existimans fieri fraternæ charitati, si juxta præceptum (t) Apostoli sol non occidat super iracundiam nostram. Rectè (u) Athanasius; Non retinebis offensam alicujus in corde tuo, alioquin precatio tua non purè ascendit: *Homo homini reservat iram,* clamat mirabundus (x) Sapiens, & à Deo quarit medelam. Cæterum de dicenda hac oratione in fine horarum extat (y) canon ex Concilio Gerundensi. De eadem verò singulis horis præmittenda nihil memini legisse apud Patres antiquiores. Sane Benedictus nec principii, nec finis mentionem facit, inter precum dumtaxat solemniam modo superscripto recitari decernens. Finio, si prius monuero, quod Mimatensis Episcopus docet in (z) Rationali, hanc orationem esse sal, & condimentum in omni sacrificio nostro juxta legis (a) antiquæ sanctionem aspergendum. Non tamen damnari debent aliæ orationes ab Ecclesia

r Marc. 11. 15. s Bened. reg. c. 13. t Ephes. 4. 26. u Athan. l. de virgin. x Eccli. 38. 3. y De conf. d. 5. c. 14 semper. z Durand. l. 5. c. 5. a Levit. 2. 13.

approbatæ, & ab orthodoxis viris compositæ, de qua re plura non contemnenda scribit (b) Abulensis. Caute igitur legendus, & piè explicandus est sanctus (c) Edmundus ex Monacho Cisterciensi Cantuariensis Archiepiscopus, qui in speculo Ecclesiæ ad suos Pontinacenses orationes à sanctis viris compositas reprehendere videtur: non enim eas simpliciter damnat, sed formam orandi à Christo Domino propositam cæteris omnibus præferendam ostendit, quod nullus rectæ fidei inficiatur. Hoc sensu R. (d) Moyses Ægyptius vir doctus valdè inter suos, in libro, quem directorem dubitantium, seu perplexorum inscripsit, stultos eos vocat, qui multiplicat & prolongant Orationes, quas ipsi composuerunt, ut per eas appropinquent creatori secundum suam æstimationem, & conculcant, inquit, creatorem in linguis suis, quia nimirum inconvenientes orandi formulas componunt. Omnes autem Orationes præter Dominicam vaniloquium esse, hæresis fuit cujusdam Basilii, quem Alexius Comnenus orthodoxus Imperator ignibus damnavit, ut testatur (e) Euthymius. Sunt & Hæretici Masaliani, sive Bogomili, qui cæteras Orationes rejiciunt, & battologiam vocant, ut Constantinus (f) Harmenopolus scribit. Et quidem quoad sensum nihil aliud peti potest, quam quod in Oratione Dominica continetur; quod autem pertinet ad formam verborum multæ aliæ sunt Orationes utiles, & efficaces, quas sancti, & orthodoxi viri composuerunt.

§. II.

DE ANGELICA SALUTATIONE.

Ejus dignitas, & excellentia demonstratur. Quando, & à quibus fuerit instituta. Cur in divinis officiis recitetur.

I. **Q**uoties sese offert occasio de laudibus intemeratæ Virginis Deiparæ differendi, vellem pro-

b Abul. in c. 6. Matth. qu. 99. c Edmun. spec. c. 17. d R. Moyses lib. 1. cap. 58. e Euthymius in Panoplia. f Harmen. de sectis num. 19.